

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt II. Agitata priùs à Vicecomite, ac posteà à Lotharingo cum Ferrariensi Cardinali. Repugnantia ab Estensi comperta in Lotharingo; qui tamen reipsa posteà magis propitium Apostolicae Sedi se ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

1563.
p. Litt. Borrom. ad Legatos 19. & 26. Iulij 1563.
q. Litt. Borrom. ad Legat. 6. Iulij 1563. & littera Legat. ad Borrom. 18. Iulij 1563.

reliqui cuiusvis nationis acquiescerent; dein verò hisce quatuor, quos nominatim signarat, Episcopum Herbipolensem addi permitteret, & pro quatuor prioribus^a diplomata mitteret ad Legatos; tamen ignotum mihi est, id unquam fuisse peractum. Quia inter subscriptiones in exitu Concilij appositae nemo legitur et Procuratoribus quinque Principum, quos modò recensuimus, reliqui Procuratores subscripserunt, omnia voce, *desinientes*, usurpata in subscriptionibus Episcoporum, & cuiusvis, qui ius desinientis suffragij obtinebat: quamvis fuerit ex Episcopis, qui subscribere etiam tamquam Procurator alterius Episcopi absentis, & praesertim Episcopus Quinque Ecclesiarum pro Archiepiscopo Seruoniensi, cunctisque Episcopis & Ecclesiasticis Hungariae; non vi sunt voce *desinientes*, quatenus subscripserunt tamquam Procuratores, & hoc pacto indicarunt, non exerceri à se duplex iudicium suffragium. Idem egere Procuratores quorundam Episcoporum simul ac Principum Germanorum, vt Georgius Hochenuartius, Procurator Episcopi Basileensis, Alfonso Salmeron, & Ioannes Polancus Societatis Iesu, Procuratores Othonis Cardinalis Truseij Episcopi Augustani, qui ambo Principes erant.

Ita palàm fit, duriora quaedam, quae initio videntur impacibilia, instar quorundam siluestrium pomorum, concocta & maturata, tempore ac tractatione paulatim miscere, & absque molestia deglutiri.

CAPVT II

Agitata priùs à Vicecomite, ac postea à Lotharingo cum Ferrariensi Cardinali. Repugnantia ab Estensi comperta in Lotharingo, qui tamen re ipsa postea magis propitium Apostolicae Sedi se praebet. Difficultas de loco Oratoris Melitensis euieta. Postulatum Ducis Bauarici Synodo remissum, & Ormanettus ad illum missus à Legatis. Fumanus, Concilio vt esset à Secretis, additus. Laudas Gasparis de Fosso, & Ioannis Antonij Facchinetti.

^a Littera Vicecomitis ad Borrom. & ad Legat. ab 11. vsque ad vltim. Maij, & Legatorum ad Borrom. 21. Maij 1563.

Longe difficilior accidit concordia praesentium in sententia, quam exclusio absentium à suffragio, praecipue verò conciliatio cum Italis Lotharingi, qui potissimam cum Transmontanis auctoritatem obtinebat. Quare Vicecomes sollicitè solertia Taurinum vsque perrexit^a, quò facilius imprimeret sententiam opportunos Ferrariensi, antequam is à Lotharingo lingua potens

ad suam sententiam traheretur, adeoque redderetur ineptus ad ea quæ Pontifex Legatique cupiebant. Cùm postea eò peruenisset Estensis, à Vicecomite de rebus gestis edoctus est, promptumque animum ac spem præ se tulit ad obsecundandum in ea re Pontifici & causæ publicæ; æquum ac facile illud ratus, cùm accepit à Vicecomite, non peti à Lotharingo nisi quod ipse protulerat cùm primùm sententiam dixit, & Pontifici per Bertonum, qui sibi à secretis erat, postea significat; hoc est, vt omitteretur dogma de mansione, proposito in conuentu illius Decreti præmio sicuti à Mantuano digestum fuerat. Hac de re, ac de Canone super Episcoporum institutione, quæ duo argumenta inter se multum copulantur, mandata Vicecomes accepit, non autem (vt affirmat Suauius, qui suam historiam componit idolis quæ concipit, non rebus quas comperit) ad inducendum operâ Ferrariensis Lotharingum, vt translationem Concilij Bononiam promoueret.

2 Ferrariensem comitatus est Vicecomes Ostiam vsque prope Padum, vbi Lotharingum offendit: atque in primo cum eo colloquio non parum de concepta spe decidit. Siquidem Lotharingus & animum à Pontificijs alienum præ se tulit, & verba protulit ab ipsis discrepantia; animum quidem alienum ob perparcam communicationem, cuius, aiebat ille, postremò primus Legatorum adeò cum ipso auarus fuerat, vt reuersus Tridentum nihil voluerit ipsi concedere de habitis cum Cæsare rerum tractationibus; & tamen ipse Cæsar earum summam ad ipsum miserat, quæ ab eo communicata fuerat Estensi, & ab hoc Vicecomiti. Sed reuerà, quantum animaduerto, huiusmodi summa fuit prior ille commentarius, redditus à Ferdinando tamquam responsum ad capita à Morono proposita, non adiectis alijs, quæ postea subsequuta sunt, & à quibus negotij confectio pependit: multoque minus patefactus est tenor rerum, quæ solùm vocibus agitata sunt.

Discordem etiam sensum ostendit, quoniam affirmabat: Tametsi aliàs ipse auctor fuisset, ne dogma de mansione sanciretur, diuersæ postmodum opinioni se adhæsisse, quando res ita processerat, vt eam Cæsar vrgeret: præuideri à se absque dubio decisionem, de qua conuenirent cunctæ nationes Transmontanæ, & etiam plenum quasi flumen suffragiorum, excepto solùm angusto veluti riulo quorundam paucorum Italarum.

3 Vicecomes omisâ priori parte de Præfidum paritate in communicandis arcanis cum Lotharingo, cuius purgatio sui muneris non erat, de altera respondit Ferrariensi, Ex ipso commentario à

Pars III.

Ooo

Cæsa-

riae
y Trid.
III

1563. Cæsare ad Lotharingum misso liquere, non inesse Cæsari sensum huiusmodi super ea definitione. Etenim in octavo capite non solum dicebat, se optauisse ne vniquam in quæstionem fuisset adducta huiusmodi controuersia, sed postea solum postulabat, ne mansionis ius incertum penderet, quod Episcopis compertum esset, se ad eam seruandam adstringi, excepto aut legitimo impedimento, aut relaxatione Pontificis. Vnde duo palam fieri, alterum, acquiescere Cæsarem, vbi declararetur obligatio in genere; alterum, ab ipso non eiusmodi illam censeri, vt eius relaxandæ potestas Pontifici denegaretur. Verum non esse, in eam definitionem votationum omnium vltra montes concurrere, solum redigi desiderium illius ad Hispanos, ex quibus adhuc sex animus alienum ab ea gerebant: non illam Hibernos, non Polonos cupere, & quosdam Gallorum in eam oblocutos fuisse: de numero suffragiorum adeo non concordare ferè omnes, vt ex quinque partibus tres longè abessent, sicuti experimento comprobatum fuisset, nisi Præfides abhorruissent ab illo nouo rixarum incendio cum indignitate Concilij, adeoque rem protraxissent, cupidi concordia æque Christianæ ac honestæ componendæ. Totum hunc fragorem contendere, vt auctoritas relaxandæ mansionis Pontifici adimeretur: sed frustra; quandoquidem qui eam definitionem optabant, iidem volebant, vt declararetur, referuari interpretationem Pontifici, in quibusnam peculiaribus conditionibus obligatio persisteret; quod tandem Apostolicæ Sedi eandem ferè potestatem reipsa conseruabat.

Studuit Estensis apud se retinere quàm diutissimè potuit Lotharingum, vnaque Vicecomitem, Ferrariam vsque eos deducens; quò tum rationes, tum responsiones, à Vicecomite sibi subinde suppeditatæ, & à se Lotharingo prudenter adhibitæ, efficerent, vt hic si non conuictum se fateretur, certè se conuictum agnosceret, quod ad agendum magnoperè conducit. Tandem cum uterque ab eo digrederetur, die vigesimo Maij, dixit Estensis Vicecomiti, exemplar à se adumbratum fuisse ad Concilium celeriter feliciterque terminandum, sicuti Pontifici coràm exponeret, ad quem breuè erat iturus, quò legationis à se exercitæ rationem redderet.

Verumtamen Lotharingus interdum quidem iracundiam, numquam tamen odium præ se tulit in Pontificem, multoque minus in Pontificatum; ac proinde, instar amicorum irascentium, nihil noxium intendebat, sed satis ipsi erat, si persuaderet nocere se posse, & timorem incutere quasi vellet nocere. Huiusmodi in eo animus claro

claro argumento statim patuit. Cùm ipse Tridentum regressus, à 1563. Morono^b inuiferetur, non semel illi responsa reddidit acerbis ca-
uillis mixta, præ se gerens animum male affectum erga Pontificem,
eiusque potentiam: & eodem tempore, cùm primum peruenit
Biragus, cum eo colloquens, innumeras in Pontificem laudes pro-
tulit, ipsumque cohortatus est ad sustinendam Apostolicæ Sedis au-
thoritatem, ostendens, hoc ipsum à cunctis rationibus suaderi: Qui-
cumque verò perpetuum tenorem rerum ab eo gestarum obserua-
rit, ex quo ipse accessit ad Synodum, vsque eiusdem exitum, aperte
deprehendet in Lotharigo non quidem inconstantiam in eo quod
præcipuè intendebatur, quemadmodum nonnemo arguebat ex
variantibus eius commotionibus, & illicò euanescentibus; sed po-
tius constantem ac certam voluntatem, quæ se prius formidabilem,
dein beneficam ostentaret.

^b Litteræ
Gualterij
Borrom. vlti-
mo Maij
1563.

6 Is itaque cupiens sui metum excitare, quò æstimaretur ac roga-
retur, consuetà vsus erat arte apud Ferrariensem, quâ depingebat
quamdam intimam secum coniunctionem Germanorum Hispano-
rumque, & absolutam quamdam concordiam inter vtriusque Regis
Oratores in ea etiam honoris prærogatiua suos apud Principes, quæ
in his, quasi terrenis Numinibus existimatis, aureum discordiæ po-
mum esse solet. Sed nimis gratum accidisset Legatis, si pictura
veritatem expressisset, sicut è contrario angebantur. Etenim per
eosdem dies Lunensis ipsos vrgebat^c, vt ab eis acciperet quod Pon-
tifex statuisset de sua in templo sede, affirmans, nisi illic sibi ea
concederetur, deterius habitum iri & suam & Regis dignitatem,
quàm si non obtinisset in Conuentu.

^c Litteræ Le-
gatorum ad
Borromæum
3. Iunij 1563

7 Hisce rebus adhuc pendentibus, Legati in Transmontanorum,
ac præsertim Cæsarianorum gratiam, alterum addiderunt qui Syn-
odo à Secretis esset, tamquam secundum Massarello, cui ex cal-
culo laboranti necesse fuit id temporis sectionem perpeti. Fuit hic
Adamus Fumanus, Veronensis Canonicus, qui apud Nauagerum
illic degebat, exceptus communi comprobatione, & antehabito
Pontificis consensu.

8 Peruenerat ante hæc Româ aliud mandatum^d de alio loci liti-
gio inter Oratores, quod Legatis gratum non accidit, & curas
iniecit. Mandabatur, vt Melitensis Orator inter Oratores laicos
federet. Quare ipsi antea id Salisburgensi Archiepiscopo scripse-
runt, cuius Procurator obstiterat, dantes operam, vt ille acquie-
sceret: simul etiam animaduersâ commotione, quæ ex eo suborie-
batur inter Patriarchas, nullo pacto cessuros illi Oratori Ordinis

^d Litt. Legat.
ad Borrom.
28. Maij 17.
& 22. Iunij,
& 12. Iulij, &
1. Augusti
1563.

riae
y Trid.
III.

1563. regularis, declarandum Pontificio diplomate curarunt, ut etiam locus huiusmodi Melitensi concedebatur, iura tamen Patriarcharum illæsa persisterent: quod diurni temporis opus euasit, & Pontifex ad primum Legatorum responsum ^e, quo significabant, ab illo Oratore ob tales controuersias laboris plurimum, & parum emolumentum Concilio allatum iri, ipsorum commisit arbitrio, ut illum abire sinerent, sicut arbitrabantur. Verum iidem postea suum hoc consilium exequi noluerunt: cum enim illius comprobatio delata est, iam causa desierat, & pro eo quod homines consueuerunt, haud ipsis placuit suos labores perdere ad id impensas, ut aduersantes sedarent.

^e Litteræ Borrom. ad Legat. 17. Iunij 1563.

^f Apparet ex Inter. Legat. ad Borrom. 20. 24. 28. & 31. Maij, & 4. & 14. Iunij in volumine epistolarum Borromæi ad Legatū Oeniponti, & ex Actis Paleotii.

Alterius generis sollicitudinem attulit ^f Orator Bauaricus, qui Romam Tridentum redierat. Hic linguæ suæ neruos omnes adhibuerat, quod à Pontifice usum Calicis in sui Principis regionibus obtineret, prænuntiatis, eos populos illius usus extra modum cupidos, ubi non impetrarent, arrepturos ipsum cum periculo schismatis. Pontifex contra (quippe quem ab eo dehortabantur inflammato studio tum Hispaniæ Rex, tum tot rationes, quibus cohibita fuerat Synodus, ne in hoc ipso Cæsari satisfaceret) quod appositam medicatamque repulsam daret, rem Synodo remisit, falso ratus, à Synodo, quæ antea rem eandem ipsi remisit, fuisse remissam solam Ferdinandi postulationem, non item vniuersalem erga omnes concessionem: sed dubitari non poterat neque Pontificem id temporis, neque Concilium id indulturum. Quamobrem Moronus cum antea cognouisset Oeniponti, quam necesse tunc foret, ut omni sollicitudine in eo Principatu adeo Catholico Religio retineretur, Pontificem hortatus est, ut illuc mitteret peritum ac strenuum ministrum, qui in eo Principe populisque huiusmodi desiderium pondere rationis extingueret, quando per indulgentiam ipsis satisfaceri par non erat. Pontifex monitis comprobatis ^g proposuit Legatis, ut Commendonus, Germaniæ vel maximè expertus, eligeretur; sed cum is illinc abesset, & necessitas moram recusaret, nec inter Episcopos qui aderant quisquam esset, qui antelatus amulationem non immerito, adeoque molestiam in plurimis non excitaret, eam prouinciam demandarent Nicolao Ormanetto Veronensi, qui ibi commorabatur inter litteratos Nauageri familiares, viro docto, & probatæ virtutis, in eiusmodi negotijs experto, ut qui operam suam Polo Cardinali nauarat, cum Britannia ad frugem redijt, sicuti eâ tempestate significauimus. Mandatorum, quæ à Legatis accepit ^h, hæc erat sententia.

^g Litteræ Borrom. ad Legat. 7. Iunij.

^h 31. Maij 1563.

Baua-

10 Bauiaræ Ducem, eiusque ditiones semper in Fide Catholica perstitisse. Proximè superiori Quadragesimâ quosdam primarios ac turbulentiores homines illic obstrepuisse, quò vltus Calicis, aliæque res nouæ, in Augustana Confessione contentæ, obtinerentur. Ducem ad eam perturbationem sopiendam spondidisse, se aut impetraturum suis subditis Calicem ante festum S. Ioannis Baptistæ, aut prospecturum alio modo conseruationi Catholicæ Fidei absque tumultu. Cùm dies præstitutus instaret, ac dubitaretur, ne quid nouum ac perniciosum contingeret, eò mitti Ormanettum cum litteris Legatorum, ac diplomatæ, illi fidem conciliantibus, à Pontifice ad Ducem scriptis (ad Legatos ea diplomata peruenerant, relicto ibi vacuo interuallo, quod mittendi hominis nomine completur:) qui Ormanettus dum Oniponte transfret, præter monita à Nuntio accipienda, de re ageret cum Stafilo & cum Canisio Ducis Theologis, quorum vterque doctrinâ, pietate ac studio erga Pontificem pollebat: vt vbi peruenisset, Duci ostenderet, eam causam communem esse etiam ditionibus Cæsaris, Regisque Christianissimi, in eo postulando concordium; proinde posse Ducem sibi certò persuadere, id à Concilio ac Pontifice nec neglectum nec proractum iri. Verùm cùm Patres Concilij tam grauem ad id indulgendum difficultatem experti fuissent, mirum non esse, si Pontifex extante Synodo in eò tam lentè se haberet, idque eò magis, quòd non liceret rem vni petentium concedere, & reliquis denegare: quare Pontificem satius putasse, Concilio eandem causam denuò committere. Ducem posse exemplum petere à pietate ac prudentia Cæsaris, qui easdem difficultates morasque perpeffus, ab omni nouo molimine se suis in prouincijs abstinerat. Quod si popularis impetus ritum illum sibi per vim arripuisset, oportere vt saltem Dux longè abesset ab omni consensu, suæque auctoritatis impendio: secus enim arrogantia & contumacia suorum subditorum illum faururum: ansam præbiturum seditiosis disseminandi, petitionem fuisse rationi consentaneam, & similiter, ac in ea contigerat, rationi consentanea etiam fuisse, quæ de varijs capitibus Augustanæ Confessionis postulabantur. Quare ex concessione illa non quietem populis partum iri, sed peruicaciam turbatoribus, peruersionem in Religione, adeoque pariter in profano regimine, quod numquam tranquillitate frui solet inter sacri regiminis turbamenta. Ormanettus more cordatorum hominum, qui parum sibi fidunt, & plurimum præstant, quò difficilius visus est in eo negotio suscipiendo, eò magis strenuè se gessit in

riae
 v Trid.
 III.

eo promouendo, magis fortunatè in perficiendo¹. Atque hac de re fatis.

Alienum haud putarim ab officio historiæ, quæ perpetuum debet esse præmium ac supplicium humanorum operum apud posteritatem, referre laudes egregias, quibus Præsides per eos dies commendarunt duos Patres, a nobis sæpè memoratos. Fuit alter Gaspar à Fosso, ex Ordine Minimorum, Rhegiensis Archiepiscopus², qui reditum suam ad Ecclesiam proponebat, quò à quadam nascente contagione hæresis, quæ in Calabria detecta fuerat, illæsam eam custodiret. Sed Legati Pontifici significarunt, virum illum tanto esse emolumento, tantæque dignitati Concilio doctrinâ, virtute ac prudentiâ, vt illic non vtilis modò, sed necessarius ipsis videretur. Quapropter tametsi ab illo causâ grauissima fuisset adducta, oportere, vt aliâ ratione rebus prospiceretur, & Pontificis auctoritas ad eum ibi retinendum adhiberetur. & consilio effecta responderunt. Alter fuit Ioannes Antonius Facchinettus Neocastrensis Episcopus, cuius fratris nepos est Cæsar Cardinalis Fachinettus, qui nunc ob virtutem ac purpuram & amatur & colitur. De illo scripserunt¹ ad Borromæum: virum esse doctissimum, maximoque usui Concilio, atque in dies singulos, & in cunctis rebus ab ipsis deprehendi virtute ac promeritis plenum. Quamuis autem is postea Vaticanum Solium conscenderet, non minor fortasse gloria ipsius est, quòd summè dignus ante summos honores fuerit existimatus, quàm quòd summos honores consecutus. Sed à commendationibus ad euenta reuertamur, quæ aditum ad eas promerendas aperuerunt. Etenim vt in mercaturæ societate lucram æquè diuidi solet inter eum qui operam & qui mercem impendit, perinde gloriæ dimidium virtuti, dimidium opportunitati tribuendum.

1563.
Ducis responsio in reditu Ormanetti ad Pontificem, plena obsequij erga illius voluntatem, obsignata est Monachij 15. Iunij 1563.
& Litteræ Legatorum ad Borromæum 24. Maij, & 10. Iun. 1563

1 Litteræ Legatorum ad Borromæum 7. Iun. 1563.

